

Η συνδυασμένη μορφή εκπαίδευσης (blended learning) στο Α.Π.Θ.

Καλιακούδα Νίκη, Α.Π.Θ. Κεντρική Βιβλιοθήκη, Πανεπιστημιούπολη Α.Π.Θ.
54124 Θεσσαλονίκη, akaliako@lib.auth.gr, 2310 995381

Μπίσμπα Άννα, Α.Π.Θ. Κεντρική Βιβλιοθήκη, Πανεπιστημιούπολη Α.Π.Θ. 54124
Θεσσαλονίκη, ampismpa@lit.auth.gr, 2310 995381

Νικολακάκης Στράτος, Α.Π.Θ. Κεντρική Βιβλιοθήκη, Πανεπιστημιούπολη Α.Π.Θ.
54124 Θεσσαλονίκη, eysnikol@lib.auth.gr, 2310 991629*

Περίληψη

Οι αλματώδεις τεχνολογικές εξελίξεις έχουν άμεσο αντίκτυπο και στο χώρο της εκπαίδευσης. Οι σύγχρονοι εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί ενσωματώνουν τις δύο βασικές εκπαιδευτικές μορφές: την παραδοσιακή διδασκαλία στην αίθουσα και την ηλεκτρονική μάθηση (e-learning). Αποτέλεσμα είναι ένα υβριδικό εκπαιδευτικό περιβάλλον το οποίο αξιοποιεί τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τα υψηλού ακαδημαϊκού επιπέδου περιβάλλοντα των οποίων κοινή συνιστώσα είναι η ανοιχτή και εξ αποστάσεως μάθηση, προσφέρουν αυτονομία, καθώς οι περιοριστικοί παράγοντες της φυσικής παρουσίας σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο δεν υφίστανται. Η αμφίδρομη επικοινωνία διδασκόντων και διδασκομένων καθίσταται εύκολη και η εξοικείωση των χρηστών με τα ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης (virtual learning environments) θεραπεύει το έλλειμμα δεξιοτήτων σχετικά με τις νέες τεχνολογίες εξασφαλίζοντας καλύτερες προοπτικές αποκατάστασης στον επαγγελματικό χώρο.

Στο πλαίσιο αυτής της τάσης η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Α.Π.Θ. παρέχει τα τελευταία χρόνια τέτοιου τύπου εκπαιδευτικές ψηφιακές λειτουργίες (coursepacks) στα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας. Το Blackboard αποτελεί το κατεξοχήν παράδειγμα εγκόλπωσης του υβριδικού τύπου διδασκαλίας στην παραδοσιακή μορφή. Τα ακαδημαϊκά μαθήματα υποστηρίζονται ηλεκτρονικά δημιουργώντας ανοιχτά μαθησιακά περιβάλλοντα που προάγουν την ιδέα της δια βίου μάθησης και κατάρτισης.

* Η Μονάδα Υποστήριξης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων του Συστήματος Βιβλιοθηκών του ΑΠΘ αναπτύχθηκε στα πλαίσια του έργου “Εκσυγχρονισμός του Συστήματος Βιβλιοθηκών του Α.Π.Θ. - Γ΄ΚΠΣ” το οποίο εκτελείται στα πλαίσια του 2ου Επιχειρησιακού Προγράμματος για την Εκπαίδευση και την Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (ΕΠΕΑΕΚ II) και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο).

Αντικείμενο της εισήγησης είναι η παρουσίαση των ενεργειών της Κεντρικής Βιβλιοθήκης προς αυτό στο στόχο. Αρχικά εξετάζεται το ιστορικό της αγοράς και της εγκατάστασης του προγράμματος Blackboard. Επιπροσθέτως γίνεται αναφορά στη σύσταση ειδικής υπηρεσίας υποστήριξης του προγράμματος στην Κεντρική Βιβλιοθήκη, καθώς και η διαδικασία που ακολουθήθηκε προκειμένου η ακαδημαϊκή κοινότητα να γνωρίσει τις νέες ψηφιακές λειτουργίες και να τις αξιοποιήσει στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αναλύονται επίσης θέματα όπως η υποδοχή και ανταπόκριση των χρηστών, τα προβλήματα που προέκυψαν σε φάσεις της διαδικασίας, η συνεργασία και η ανάδειξη άλλων υπηρεσιών της βιβλιοθήκης μέσω του Blackboard. Η εισήγηση καταλήγει στα συμπεράσματα που προκύπτουν από την πενταετή χρήση του προγράμματος, τα οποία τεκμηριώνονται με στατιστικά στοιχεία, καθώς και στη σημερινή εικόνα που αυτό παρουσιάζει. Οι τελευταίες επισημάνσεις αφορούν στα μελλοντικά σχέδια ενίσχυσης και επέκτασης των υβριδικών αυτών εκπαιδευτικών μορφωμάτων.

Λέξεις-κλειδιά : e-learning, ηλεκτρονικά μαθήματα, υβριδικά μαθήματα, Blackboard, εκπαιδευτική διαδικασία.

ABSTRACT

Over the last years the technological progress and the variety of multimedia have created a new frame in education. The digital availability of the class material has enabled the fulfillment of needs such as distance learning, hybrid organization of teaching and has ultimately helped working students and people with special educational needs.

The object of the paper will be the presentation of the actions of the Aristotle University of Thessaloniki in order to exploit the international tendency towards the function of virtual learning environments.

There will be a special reference to the purchase and installation of the program "Blackboard" in the Central Library of the University and of the purposes served.

The process of briefing the academic community regarding the benefits deriving from the use of Blackboard and the establishment of a special service in the University attending to the users' needs will also be registered.

We shall analyze issues like the response of the academic community, the cooperation with other services, the problems that occurred, the repercussions on the learning process, the conclusions.

We outline the recent use of Blackboard and we also illustrate statistics.

Finally, the future plans for reinforcement of the use of e-learning and for the amplification of its potential are mentioned.

Λέξεις-κλειδιά : e-learning, e-courses, hybrid learning, Blackboard, educational procedure.

Εισαγωγή

Οι αλματώδεις τεχνολογικές εξελίξεις έχουν άμεσο αντίκτυπο και στο χώρο της εκπαίδευσης. Οι σύγχρονοι εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί ενσωματώνουν τις δύο βασικές εκπαιδευτικές μορφές: την παραδοσιακή διδασκαλία στην αίθουσα και την ηλεκτρονική μάθηση (e-learning). Αποτέλεσμα είναι ένα υβριδικό εκπαιδευτικό περιβάλλον το οποίο αξιοποιεί τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο πλαίσιο της τάσης ενσωμάτωσης της ηλεκτρονικής μάθησης στην παραδοσιακή διδασκαλία η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Α.Π.Θ. αποφάσισε να στηρίξει αυτή τη συνδυασμένη μορφή εκπαίδευσης (υβριδική εκπαίδευση). Έτσι στα πλαίσια του προγράμματος «Εκσυγχρονισμός του συστήματος βιβλιοθηκών του Α.Π.Θ. – Γ΄ ΚΠΣ» το οποίο έχει ενταχθεί στο ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ αγοράστηκε το πρόγραμμα Blackboard και δημιουργήθηκε η Μονάδα Υποστήριξης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων για τη στήριξη και τη διάδοση της νέας υπηρεσίας.

Υβριδική εκπαίδευση

Ο όρος υβριδική εκπαίδευση αναφέρεται στο συνδυασμό παραδοσιακής διδασκαλίας (on site learning) με εκπαιδευτικές δράσεις από απόσταση μέσω διαδικτύου (on line learning) (Hamburg, Cernian & Thij, 2003)

Ο νέος αυτός τύπος εκπαίδευσης έρχεται να απαντήσει σε προβλήματα που συναντώνται στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης όπως: περιορισμένη συμμετοχή φοιτητών, περιορισμένη διάδραση διδασκόντων – διδασκομένων, προβλήματα μετακίνησης (απομακρυσμένοι φοιτητές, ΑΜΕΑ), διαθέσιμου χρόνου φοιτητών αλλά και διδασκόντων (από εργαζόμενους, οικογενειάρχες, ασθενείς), ανεπάρκεια αιθουσών διδασκαλίας ή εποπτικών μέσων μέσα σε αυτές. Η δυνατότητα να ξεφύγει το υλικό διδασκαλίας από τις γραπτές σημειώσεις και το ένα και μοναδικό σύγγραμμα σηματοδοτεί τη νέα εποχή στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η μέχρι σήμερα διαθέσιμη έρευνα δείχνει ότι η υβριδική εκπαίδευση μπορεί να είναι το ίδιο ή περισσότερο αποτελεσματική σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία. Οι φοιτητές / τριες σε προγράμματα υβριδικής εκπαίδευσης επιτυγχάνουν τα ίδια ή καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα και επιπλέον εμφανίζονται περισσότερο ικανοποιημένοι από τη συνδυαστική προσέγγιση Garrison and Kanuka, 2004) Σε αντίστοιχη έρευνα στο Α.Π.Θ. δηλώνουν σε ποσοστό 86% ότι θα επιθυμούσαν να παρακολουθήσουν μαθήματα στα οποία γίνεται χρήση on line δραστηριοτήτων σε αντίθεση με αυτά που περιορίζονται στην παραδοσιακή τάξη ή εργαστήριο (Δημητριάδης, Λιώτσιος, 2005)

Στα πλεονεκτήματα της υβριδικής εκπαίδευσης συγκαταλέγεται η ευελιξία και η προσαρμογή στις μαθησιακές ανάγκες του κάθε φοιτητή, οι πολλαπλές δυνατότητες επικοινωνίας, η υποστήριξη του μαθήματος με πλούτο ηλεκτρονικών πηγών (υπερσυνδέσεις, ηλεκτρονική βιβλιογραφία κ.ά.), η καλύτερη διαχείριση του χρόνου, τόσο των διδασκόντων, όσο και των διδασκομένων.

Στα μειονεκτήματά της ως βασικότερο αναφέρεται πάντα η εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες και η έλλειψη των κατάλληλων υποδομών (γνώση Η/Υ, νησίδες) για την ανάπτυξή τους και τη χρήση τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον για

την υβριδική διδασκαλία ενός μαθήματος απαιτείται εκ νέου οργάνωση της δομής του και επανασχεδιασμός του υλικού που χρησιμοποιείται από τους διδάσκοντες. Προσαρμογή στη νέα μορφή του μαθήματος απαιτείται και από τους φοιτητές / τριες, όπως και διαμόρφωση νέου τύπου πειθαρχίας, παρακολούθησης και διαχείρισης του χρόνου.

Το 2002 η Κεντρική Βιβλιοθήκη του Α.Π.Θ. αποφάσισε να διαθέσει κατάλληλο λογισμικό για την υποστήριξη νέων εκπαιδευτικών ψηφιακών λειτουργιών στα μέλη της Πανεπιστημιακής κοινότητας. Επιλέχθηκε το Blackboard, ένα έτοιμο σχεδιασμένο και δοκιμασμένο περιβάλλον ενώ παράλληλα δημιουργήθηκε ειδική υπηρεσία για την στήριξη του και την καλύτερη αξιοποίηση αυτής της νέας πρότασης.

Το Blackboard είναι ένα διαδικτυακό εκπαιδευτικό περιβάλλον. Επιλέχθηκε αρχικά, τόσο για την πληθώρα των εργαλείων που διαθέτει και τη δυνατότητα προσαρμογής σε ποικιλία εκπαιδευτικών απαιτήσεων που απαντώνται στο Α.Π.Θ., όσο και λόγω της πληθώρας των ικανοποιημένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που το χρησιμοποιούν παγκοσμίως. Η επιλογή ενός έτοιμου δομημένου περιβάλλοντος έγινε για να εξασφαλιστεί η κατάλληλη υποστήριξη στη χρήση του, η σωστή συντήρηση και η υπεύθυνη αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών από εξειδικευμένο προσωπικό μιας καταξιωμένης εταιρείας.

Blackboard

Η χρήση του Blackboard δίνει τη δυνατότητα στους καθηγητές του Α.Π.Θ. να εφοδιάζουν τους φοιτητές τους με σημειώσεις του μαθήματος ή αναλυτική βιβλιογραφία και να επικοινωνούν μαζί τους από οποιοδήποτε σημείο και οποιαδήποτε ώρα χωρίς να απαιτείται φυσική παρουσία.

Η πρόσβαση στην ηλεκτρονική πλατφόρμα έχει ως μόνο προαπαιτούμενο μια απλή σύνδεση στο internet. Δε χρειάζεται σύνδεση από πανεπιστημιακό πάροχο, όπως σε πολλές ηλεκτρονικές πηγές. Οποιοσδήποτε μπορεί να μπει ως επισκέπτης και να δει πολλά από τα μαθήματα που διδάσκονται μέσω Blackboard. Για να προστατευτούν όμως καλύτερα τα πνευματικά δικαιώματα του υλικού των μαθημάτων, υπάρχει η δυνατότητα ελεγχόμενης πρόσβασης χρηστών. Με άλλα λόγια, στο Blackboard τα μαθήματα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: τα ανοιχτής πρόσβασης, για τα οποία δεν απαιτείται κανενός είδους κωδικός, και τα κλειστής πρόσβασης μόνο για πιστοποιημένους χρήστες. Για τα πρώτα το μόνο που έχει να κάνει κανείς είναι να επισκεφθεί την ιστοσελίδα της πλατφόρμας και να επιλέξει μαθήματα που τον ενδιαφέρουν από μια λίστα σχολών και τμημάτων. Τα μαθήματα ανοιχτής πρόσβασης προτιμώνται κυρίως από καθηγητές που είτε έχουν πολυπληθή ακροατήρια, οπότε η συγκέντρωση στοιχείων των φοιτητών για την έκδοση κωδικού πρόσβασης είναι δυσχερής, είτε θέλουν το υλικό τους να είναι προσβάσιμο και από φοιτητές άλλων εξαμήνων ή τμημάτων.

Στα κλειστής πρόσβασης το υλικό που αναρτάται είναι προστατευμένο και η επισκεψιμότητα του μαθήματος ελέγξιμη. Για να αποκτήσει κάποιος κωδικό που θα του προσφέρει πρόσβαση σε τέτοια κλειστά μαθήματα πρέπει να πληροί δύο προϋποθέσεις:

- 1) να διαθέτει λογαριασμό e-mail από κάποιον πάροχο του Α.Π.Θ., ώστε να πιστοποιείται η ιδιότητά του ως προς το Ίδρυμα,
- 2) να επικοινωνήσει με τον καθηγητή του αντίστοιχου μαθήματος, ώστε εκείνος να εγκρίνει την εγγραφή του σε αυτό.

Η Μονάδα Υποστήριξης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων όσον αφορά τις εγγραφές χρηστών έρχεται σε επαφή μόνο με τους διδάσκοντες των μαθημάτων, ώστε να διασφαλίζει ότι η εγγραφή κάποιου χρήστη σε μάθημα περιορισμένης πρόσβασης γίνεται με τη σύμφωνη γνώμη του καθηγητή. Από τον διδάσκοντα αντλούνται τα στοιχεία των φοιτητών (ονοματεπώνυμο και πανεπιστημιακές διευθύνσεις e-mail) και μετά την έκδοση κωδικού αναλαμβάνει την ενημέρωση του κάθε φοιτητή προσωπικά. Εκτός από την προστασία του υλικού των μαθημάτων, η ύπαρξη πιστοποιημένων χρηστών στο μάθημα «ξεκλειδώνει» όλα τα επικοινωνιακά εργαλεία που προσφέρει η πλατφόρμα και τα οποία επιτρέπουν την επικοινωνία των χρηστών μεταξύ τους. Ενώ στα ανοιχτής πρόσβασης μαθήματα ο επισκέπτης μπορεί μόνο να δει το υλικό που αναρτά ο καθηγητής, στα κλειστής έχει τη δυνατότητα διάδρασης μαζί του.

Η συγκεκριμένη έκδοση του Blackboard δίνει μεγάλη ευελιξία στη μορφοποίηση ενός μαθήματος, ώστε να επιτυγχάνονται ακόμα πιο εύκολα και αποτελεσματικά οι διδακτικοί στόχοι που θέτουν οι καθηγητές.

Αλλά και ως ηλεκτρονικό περιβάλλον έχει τη δυνατότητα αμέτρητων παραμετροποιήσεων, ώστε να ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες, ενδιαφέροντα ακόμα και την αισθητική του κάθε χρήστη προσωπικά.

Ο χρήστης που εισέρχεται στην πλατφόρμα, αφού κάνει log in με τον προσωπικό του κωδικό, έχει από την πρώτη κιάλας οθόνη του περιβάλλοντος και χωρίς να μπει σε συγκεκριμένο μάθημα, τη δυνατότητα να ενημερωθεί συνολικά για τα μαθήματα στα οποία συμμετέχει, αλλά και για την κίνηση μέσα στην ακαδημαϊκή κοινότητα.

Στην οθόνη μπορούμε ακόμα να βρούμε μια σειρά μικρών παραθύρων (υποσυστήματα) τα οποία προβάλλουν είτε κάποια από τα παραπάνω εργαλεία (π.χ. ανακοινώσεις, υπενθυμίσεις) είτε άλλου είδους εργαλεία (αριθμομηχανή, σημειωματάριο, λεξικά, μετεωρολογικές προβλέψεις) είτε είναι σύνδεσμοι για άλλες ιστοσελίδες (in.gr, New York Times, Google, Time). Ο χρήστης μπορεί να επιλέξει από μια λίστα 32 τέτοιων υποσυστημάτων από την επιλογή Τροποποίηση Περιεχομένου ποια από αυτά θα προβάλλονται στο προσωπικό του περιβάλλον. Η λίστα των υποσυστημάτων μπορεί να εμπλουτιστεί από τη Μονάδα Υποστήριξης καθ' υπόδειξη των μελών Δ.Ε.Π., ώστε οι επιλογές να ανταποκρίνονται και σε ειδικότερα ενδιαφέροντα των χρηστών ανάλογα με το τμήμα και το επιστημονικό τους πεδίο.

Πρακτικά το σημαντικότερο υποσύστημα από αυτά και το οποίο υποχρεωτικά εμφανίζεται σε κάθε χρήστη είναι το My Courses. Εδώ προβάλλονται τα μαθήματα στα οποία συμμετέχει ο χρήστης είτε με την ιδιότητα του διδάσκοντα είτε με την ιδιότητα του φοιτητή και κάνοντας κλικ στον τίτλο μεταφέρεται στο αντίστοιχο μάθημα.

Εκτός από τις παρουσιαζόμενες υπάρχουσες λειτουργίες το σύστημα έχει τη δυνατότητα δημιουργίας και νέων tabs τα οποία να είναι προσβάσιμα από συγκεκριμένους χρήστες ανάλογα με την ιδιότητά τους. Μπορούμε έτσι να συνδέσουμε το Blackboard με όποια άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου θέλουμε χωρίς να απομακρυνθούμε από το περιβάλλον, καθώς επίσης και να συνδέσουμε τον κάθε χρήστη με πληροφορίες που αφορούν στο αντικείμενό του, κατόπιν προτάσεων των οικείων τμημάτων. Τέλος, το Blackboard μπορεί να συνεργαστεί με πολλά προγράμματα με τη δυνατότητα Building Blocks και να φιλοξενήσει λειτουργίες όπως το on line attendance, who's on line, scholar, εκδόσεις Times, ακόμα και σύνδεση με το Facebook, αποστολή sms ή ωροσκόπιο, που κάνουν τη χρήση της πλατφόρμας πιο λειτουργική για τους διδάσκοντες και πιο διασκεδαστική για τους χρήστες.

Όσον αφορά τη δημιουργία μαθήματος, ο διδάσκων έχει μια πληθώρα επιλογών αναφορικά με τον τρόπο διάθεσης του υλικού του, τα επικοινωνιακά εργαλεία που θα ενεργοποιήσει και τον τρόπο δόμησης του κεντρικού ιστού του μαθήματος, ώστε να ανταποκρίνεται στις ειδικές διδακτικές ανάγκες.

Οι βασικές επιλογές που προτιμούν οι περισσότεροι διδάσκοντες και αποδεικνύονται στην πράξη ιδιαίτερα λειτουργικές είναι οι εξής:

Ανακοινώσεις

Περιεχόμενο μαθήματος

Πληροφορίες εκπαιδευτικών

Έγγραφα μαθήματος

Εξωτερικοί σύνδεσμοι

Άρθρα ηλεκτρονικών πηγών

Βιβλιογραφία

Το Blackboard υποστηρίζει και μία σειρά επικοινωνιακών εργαλείων για τους χρήστες του μαθήματος. Έτσι συναντούμε λειτουργίες όπως:

- ✓ εσωτερικό e-mail για αποστολή μηνυμάτων μέσω blackboard,
- ✓ σελίδες ομάδων με προνομακλή επικοινωνία και ανταλλαγή αρχείων μεταξύ των μελών (σε περίπτωση που έχουν συσταθεί ομάδες εργασίας),
- ✓ αποστολή εργασιών ή αρχείων στους διδάσκοντες χωρίς περιορισμό στη χωρητικότητα και με ασφαλέστερη καταγραφή ημερομηνίας και ώρας αποστολής και παραλαβής,
- ✓ γλωσσάρι με την ειδική ορολογία του μαθήματος που συντάσσεται από τον διδάσκοντα,
- ✓ ηλεκτρονικό σημειωματάριο που αντικαθιστά τις χειρόγραφες σημειώσεις κατά τη μελέτη.

Επίσης ο διδάσκων μπορεί να ανοίξει forum και να εισάγει θέματα συζητήσεων (threads), ώστε οι φοιτητές να ανταλλάσσουν απόψεις, να βαθμολογεί τη συμμετοχή τους σε αυτό ή να επιτρέπει να αξιολογεί ο ένας τη συμμετοχή του άλλου.

Μία πολύ ενδιαφέρουσα λειτουργία είναι η εικονική τάξη (virtual classroom), ένα ειδικό chat room που επιτρέπει την on-line επικοινωνία των συμμετεχόντων σε πραγματικό χρόνο και μπορεί σε μικρά ακροατήρια να αντικαταστήσει την παραδοσιακή διδασκαλία στο αμφιθέατρο. Η λειτουργία είναι ιδιαίτερα χρηστική σε περιπτώσεις μεταπτυχιακών μαθημάτων που η δυνατότητα διδασκαλίας εξ αποστάσεως γίνεται ολοένα πιο επιτακτική.

Τέλος, το Blackboard παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας on line αξιολογήσεων. Τα τεστ αυτά έχουν πολλές δυνατότητες μορφοποίησης, αφού προσφέρουν 18 τύπους ερωτήσεων ανοικτής ή κλειστής απάντησης, δημιουργία δεξαμενών ερωτήσεων, ώστε να εμφανίζονται σε κάθε χρήστη με διαφορετικό τρόπο, δυνατότητα αυτόματης διόρθωσης ή βαθμολόγησης από τον καθηγητή, feedback σωστής ή λάθος απάντησης με σχόλια του καθηγητή και προσφέρονται για δημιουργία αυτοαξιολογήσεων, αλλά και ολοκληρωμένων εξετάσεων εξαμήνων που αντικαθιστούν τον παραδοσιακό τρόπο εξέτασης.

Μονάδα Υποστήριξης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων

Για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του παρεχόμενου διαδικτυακού περιβάλλοντος μάθησης η Κεντρική Βιβλιοθήκη προχώρησε στη δημιουργία της Μονάδας Υποστήριξης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων. Η νέα αυτή υπηρεσία σε στενή συνεργασία με τη Μονάδα Τεχνικής Υποστήριξης της Βιβλιοθήκης αναλαμβάνουν τη στήριξη και ανάπτυξη του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος Blackboard για τα μέλη του Α.Π.Θ. Η Βιβλιοθήκη προσφέρει ακόμη πιο ενεργή υπηρεσία στη στήριξη του

διδασκαλίας έργου των μελών ΔΕΠ και μαζί με τις υπόλοιπες νέες υπηρεσίες (διαδανεισμός, ψηφιοποίηση, γκρίζα βιβλιογραφία, εκπαίδευση χρηστών) δημιουργεί ένα πλέγμα σύγχρονων ηλεκτρονικών υπηρεσιών, πέρα από τον παραδοσιακό της ρόλο θέτοντας τη βάση του νέου ψηφιακού μέλλοντος των βιβλιοθηκών και της στενότερης πλέον σχέσης των βιβλιοθηκών με την πρωτογενή εκπαιδευτική διαδικασία.

Η Μονάδα Υποστήριξης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων πέρα από τη στήριξη και ανάπτυξη του Blackboard αναλαμβάνει να ενημερώσει και να εκπαιδεύσει την ακαδημαϊκή κοινότητα στη χρήση του.

Στα πλαίσια της ενημέρωσης της ακαδημαϊκής κοινότητας στάλθηκαν σε πρώτη φάση ενημερωτικά δελτία και προσκλήσεις ενδιαφέροντος προς όλους τους Προέδρους των τμημάτων ενώ σε δεύτερη φάση ενημερώθηκαν με προσωπική επιστολή όλα τα μέλη ΔΕΠ (2200 άτομα). Σε συνεργασία με το ΚΥΠΕ (Κέντρο Υποστήριξης Εκπαίδευσης) συμμετείχαμε σε σεμινάρια με τίτλο «Οργάνωση δραστηριοτήτων υβριδικής μάθησης» τα οποία παρακολούθησαν 107 μέλη ΔΕΠ από 9 τμήματα (Αγρονόμων – Τοπογράφων, Αγγλικής Φιλολογίας, Πολιτικών Επιστημών, Γερμανικής Φιλολογίας, Φυσικής, Γεωπονίας, Ελληνικής Φιλολογίας, Πολιτικών Μηχανικών, Κτηνιατρικής)

Πέρα από την ενημέρωση για τη λειτουργία της νέας υπηρεσίας δημιουργήθηκε η αντίστοιχη ιστοσελίδα στο πλαίσιο της ήδη υπάρχουσας για το Σύστημα Βιβλιοθηκών στο Α.Π.Θ. Στην ιστοσελίδα αυτή μπορεί κανείς, ανάλογα με την ιδιότητά του (καθηγητής ή φοιτητής), να έχει πρόσβαση σε βασική πληροφόρηση για τα ηλεκτρονικά μαθήματα, στην ηλεκτρονική αίτηση δημιουργίας μαθήματος, σε οδηγούς χρήσης στα ελληνικά (από τη Μονάδα) και στα αγγλικά (από την εταιρεία Blackboard), σε faq και σε καθοδήγηση χρήσης του helpdesk.

Για όσους ενδιαφέρθηκαν να μάθουν περισσότερα για την υβριδική μάθηση και να χρησιμοποιήσουν το Blackboard, η Μονάδα μας προσέφερε και συνεχίζει να προσφέρει σεμινάρια εκμάθησης χρήσης του περιβάλλοντος. Τα σεμινάρια αυτά γίνονται τόσο σε ομαδικό (σε αίθουσες σεμιναρίων) όσο και σε προσωπικό επίπεδο (σε γραφεία καθηγητών) προκειμένου να εξυπηρετηθούν όσο καλύτερα γίνεται όλοι όσοι θέλουν να δημιουργήσουν ηλεκτρονικά μαθήματα. Μέχρι σήμερα έχουν γίνει σεμινάρια σε 545 μέλη ΔΕΠ καθώς επίσης και σε υποψήφιους διδάκτορες και σε μεταπτυχιακούς φοιτητές οι οποίοι συχνά επικουρούν καθηγητές στη διεξαγωγή των μαθημάτων τους. Επίσης το προηγούμενο εξάμηνο έγιναν σεμινάρια χρήσης του Blackboard και σε 171 φοιτητές κατόπιν πρόσκλησης μελών ΔΕΠ ακτά τη διάρκεια του μαθήματός τους. Πολλοί από αυτούς παρακολούθησαν επίσης τα σεμινάρια της Μονάδας Εκπαίδευσης Χρηστών σχετικά με τις προσφερόμενες ηλεκτρονικές πηγές με τις οποίες στη συνέχεια εμπλούτισαν τα ηλεκτρονικά τους μαθήματα. Εδώ αξίζει να σημειώσουμε ότι οι συμβάσεις που υπογράφονται για την απόκτηση πρόσβασης στα ηλεκτρονικά περιοδικά που διατίθενται στα μέλη του Ιδρύματος είτε μέσω της Heal-Link είτε μέσω των συνδρομών του Α.Π.Θ. προβλέπουν τη νόμιμη χρήση τους σε ηλεκτρονικά μαθήματα ελεγχόμενης πρόσβασης. Το γεγονός αυτό από μόνο του αποτέλεσε πολλές φορές κίνητρο να στραφούν μέλη ΔΕΠ στη δημιουργία ηλεκτρονικών μαθημάτων αλλά και από την άλλη μεριά πιο εκτεταμένης χρήσης των ηλεκτρονικών πηγών για τα μαθήματά τους.

Με βάση το περιεχόμενο των σεμιναρίων διαμορφώθηκε από τη Μονάδα μας ένα ηλεκτρονικό μάθημα με αναλυτικές οδηγίες στα ελληνικά, με παραδείγματα και εφαρμογές έτσι ώστε να μπορούν να ανατρέχουν οι ενδιαφερόμενοι στην πληροφορία που χρειάζονται ανά πάσα στιγμή ενώ διαμορφώνουν το ηλεκτρονικό τους μάθημα. Το μάθημα αυτό, το οποίο αναρτήθηκε ως ξεχωριστό tab και είναι ελεύθερης

πρόσβασης, εμπλουτίζεται συνεχώς με βάση τις υποδείξεις και τις προτάσεις των χρηστών μας.

Το helpdesk της Μονάδας λειτουργεί καθημερινά 8:00 -15:00 κι εξυπηρετεί μέσω e-mail, τηλεφώνου και fax. Τα ερωτήματα που φτάνουν στο helpdesk μας αφορούν ζητήματα λειτουργίας του Blackboard, καθώς και ζητήματα πρόσβασης και κωδικών. Ερωτήματα για τεχνικά ζητήματα τα οποία δεν είμαστε αρμόδιοι να απαντήσουμε προωθούνται στη Μονάδα Τεχνικής Υποστήριξης.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι μια πολύ βασική δουλειά της Μονάδας μας είναι η δημιουργία και ο έλεγχος των κωδικών πρόσβασης καθώς και η αρχική δημιουργία ενός ηλεκτρονικού μαθήματος. Σύμφωνα με την πολιτική που έχει διαμορφωθεί στο Α.Π.Θ. σχετικά με τα ηλεκτρονικά μαθήματα στο Blackboard κάθε ενδιαφερόμενος καθηγητής πρέπει να συμπληρώσει μια ηλεκτρονική αίτηση για κάθε μάθημα που θέλει να δημιουργήσει. Μετά την υποβολή της αίτησης και μέσα στην ίδια ημέρα ειδοποιείται ότι η αίτησή του παραλήφθηκε κι έχει πλέον στη διάθεσή του το μάθημα που αιτήθηκε. Στην περίπτωση κατά την οποία ο καθηγητής αποφασίσει το μάθημά του να είναι προσβάσιμο μόνο από τους φοιτητές του (κλειστής πρόσβασης) μας αποστέλλεται η λίστα των φοιτητών με τα ονοματεπώνυμα και τα πανεπιστημιακά e-mail , δημιουργούνται οι σχετικοί κωδικοί και ενημερώνονται όλοι οι φοιτητές με e-mail. Πρόσφατα προχωρήσαμε σε συνεργασία με το ΚΥΤΠ (Κέντρο Υποστήριξης Τεχνολογιών Πληροφορικής) για τη λήψη των εγγεγραμμένων σε κάθε μάθημα φοιτητών απ' ευθείας από τη γραμματεία, και την αυτόματη διαδικασία εγγραφής και ειδοποίησής τους. Η διαδικασία έχει ξεκινήσει πιλοτικά με τμήματα των οποίων οι γραμματείες συμμετέχουν στο σύστημα μηχανοργάνωσης γραμματειών και ο στόχος είναι να προχωρήσει για όλα τα τμήματα του Α.Π.Θ.

Η χρήση ενός περιβάλλοντος σαν το Blackboard με δυνατότητες ανάπτυξης αλλά και προσαρμογής των λειτουργιών του επέτρεψε στη Μονάδα μας να ασχοληθεί με μια σειρά εργασιών βελτίωσης της πλατφόρμας και ενσωμάτωσής της στην εκπαιδευτική πραγματικότητα του Ιδρύματός μας. Η μεγαλύτερη και σημαντικότερη δράση που αναλάβαμε ήταν η ελληνοποίηση του περιβάλλοντος με τη μετάφραση 12.000 όρων, στην οποία προχωρήσαμε εξασφαλίζοντας και τη συνεργασία συναδέλφων φιλολόγων και τεχνικών υπολογιστών για την ορθότερη απόδοση των όρων στα ελληνικά. Η βελτίωση του ελληνικού περιβάλλοντος συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Μετά από 4 χρόνια λειτουργίας του Blackboard είχε διαπιστωθεί ότι το ενδιαφέρον των καθηγητών για τη χρήση του ήταν μεγάλο, αλλά το κυριότερο αντεπιχείρημα για τη δημιουργία μαθημάτων ήταν η έλλειψη του απαιτούμενου χρόνου από τα μέλη ΔΕΠ. Έτσι, το Φεβρουάριο του 2007 αποφασίστηκε η πρόσληψη μεταπτυχιακών φοιτητών για την επικουρία καθηγητών στα ηλεκτρονικά τους μαθήματα σε 2 φάσεις. Στην πρώτη φάση ολοκληρώθηκαν 119 μαθήματα ενώ στη δεύτερη φάση 100 μαθήματα. Χρησιμοποιώντας κι εμείς την εμπειρία της συνεργασίας με τους μεταπτυχιακούς φοιτητές οδηγηθήκαμε στη δεύτερη φάση σε μαθήματα με μεγαλύτερη πληρότητα υλικού, ηλεκτρονικών πηγών και ενσωμάτωση περισσότερων δυνατοτήτων του Blackboard.

Μεθοδολογία της έρευνας.

Η έρευνα που πραγματοποιήσαμε είχε ως κύριο στόχο την αξιολόγηση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και της ηλεκτρονικής υποστήριξης που προσφέρει η Μονάδα Υποστήριξης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων (ΜΥΗΜ) σε όλους τους υπάρχοντες χρήστες του ΑΠΘ. Επίσης δόθηκε η δυνατότητα συλλογής δεδομένων

και αξιολόγησης τους, σχετικά με το περιβάλλον του Blackboard, των διαθέσιμων δυνατοτήτων που προσφέρει, καθώς επίσης και της πληθώρας των επικοινωνιακών του εργαλείων.

Η συλλογή των πληροφοριών πραγματοποιήθηκε μέσω της αποστολής ερωτηματολογίου σε όλα τα μέλη ΔΕΠ που είναι εγγεγραμμένα ως ενεργοί χρήστες στην πλατφόρμα του Blackboard. Η αποστολή του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε καθολικά, χωρίς να προηγηθεί κάποια διαδικασία επιλεκτικής δειγματοληψίας των ατόμων που θα συμμετάσχουν στην έρευνα.

Σε σύνολο 270 απεσταλμένων ερωτηματολογίων ανταποκρίθηκαν 47 μέλη ΔΕΠ (ποσοστό 18%), όλων των βαθμίδων, τόσο από σχολές θετικής κατεύθυνσης, όπως το Πολυτεχνείο, η Ιατρική και η Σχολή Θετικών Επιστημών, όσο και από σχολές θεωρητικής κατεύθυνσης, όπως η Φιλοσοφική, η Νομική και Θεολογική. Η πλειοψηφία του δείγματός μας αποτελείται από καθηγητές θετικών σχολών (σύνολο 30 μελών ΔΕΠ), έναντι των καθηγητών θεωρητικών σχολών (σύνολο 17 μελών ΔΕΠ). Η σχετική δυσαναλογία μεταξύ των συμμετεχόντων από σχολές θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης είναι δυνατό να ερμηνευθεί, βάσει του συνολικού αριθμού μαθημάτων των σχολών, μιας και οι σχολές θετικής κατεύθυνσης διαθέτουν μεγαλύτερο αριθμό ενεργών μαθημάτων στην πλατφόρμα του Blackboard. Πρέπει να τονίσουμε, πως η παρούσα κατάσταση έχει αρχίσει να εξισορροπείται, ενώ οι χρήστες των θεωρητικών σχολών αυξάνονται με αλματώδεις ρυθμούς.

Το ερωτηματολόγιο που απεστάλη στους καθηγητές αποτελούνταν από τρία βασικά μέρη: α) αξιολόγησης της Μονάδας Υποστήριξης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων (ΜΥΗΜ), β) χρήσης του Blackboard και γ) αξιολόγησης των λειτουργιών και των δυνατοτήτων που προσφέρει το Blackboard. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα έπρεπε να απαντήσουν σε ένα σύνολο εικοσιτεσσάρων βασικών ερωτήσεων, κυρίως τύπου multiple choice, όπου πολλές φορές ακολουθούσαν την αρχική ερώτηση και κάποια υποερωτήματα. Επίσης δινόταν και η δυνατότητα ανάπτυξης απόψεων σε κάποιες περιγραφικού τύπου ερωτήσεις, όπως οι προτάσεις για βελτίωση στην εκπαίδευση του Blackboard, οι λόγοι που χρησιμοποιούν οι χρήστες το Blackboard, οι προτάσεις αναβάθμισης του Blackboard και της ΜΥΗΜ κ.ο.κ. Η επιλογή ερωτήσεων multiple choice έγινε κυρίως για την ευχερέστερη στατιστική επεξεργασία και παρουσίαση της ποσοτικής κατανομής των απαντήσεων.

Από το σύνολο των 24 ερωτήσεων πρόκειται να παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα των 10 ερωτήσεων, οι οποίες σχετίζονται κυρίως με την αξιολόγηση της ΜΥΗΜ και την ευρύτερη αξιολόγηση του Blackboard, κυρίως ως προς τη γενική του εικόνα και τον βαθμό ανταπόκρισής του στις ανάγκες της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Συγκεκριμένα πρόκειται να παρουσιάσουμε τα ποσοτικά δεδομένα σχετικά με α) το είδος εκπαίδευσης που είχαν οι χρήστες του Blackboard β) το βαθμό ικανοποίησης των χρηστών από την ΜΥΗΜ σχετικά με την εκμάθηση του Blackboard μέσω σεμιναρίων, επίδειξης στο γραφείο και on line tutorial γ) το βαθμό ικανοποίησης από την ΜΥΗΜ σχετικά με την επικοινωνία για επίλυση προβλημάτων μέσω e-mail, τηλεφώνου και προσωπικής συνάντησης δ) τη συχνότητα χρήσης του Blackboard ε) το βαθμό συμβολής του Blackboard στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στ) την ενδεχόμενη προτροπή χρήσης του Blackboard σε κάποιο συνάδελφο ζ) την αξιολόγηση της γενικής εικόνας του Blackboard ως περιβάλλον μάθησης η) το βαθμό δυσκολίας του Blackboard ως προς τη χρήση θ) τη δυνατότητα του Blackboard ως προς την ικανοποίηση των διδακτικών αναγκών των μαθημάτων και ι) την ενδεχόμενη χρήση άλλων λογισμικών υποστήριξης ηλεκτρονικών μαθημάτων. Επίσης θα αναφέρουμε τις απόψεις των καθηγητών σχετικά με την υβριδική μορφή διδασκαλίας και τον βαθμό ανταπόκρισης των

φοιτητών σ' αυτόν τον τύπο διδασκαλίας. Τέλος θα παραθέσουμε δεδομένα σχετικά με το προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα, όπως η πρόσβαση σε Η/Υ εντός και εκτός πανεπιστημίου και η αυτοαξιολόγηση σχετικά με το επίπεδο γνώσεων στο χειρισμό Η/Υ.

Ανάλυση και σχολιασμός αποτελεσμάτων

Σχετικά με την εκπαίδευση πάνω στη χρήση του blackboard παρατηρούμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό εκπαιδεύτηκε μέσω προσωπικών σεμιναρίων που πραγματοποιήθηκαν με επίδειξη του λογισμικού στο γραφείο του εκάστοτε καθηγητή (32%), καθώς επίσης και μέσω των Online οδηγιών που παρέχονται στην ιστοσελίδα μας (32%). Σε μικρότερο ποσοστό (23%), οι χρήστες παρακολούθησαν ομαδικά σεμινάρια, τα οποία οργανώθηκαν από τη ΜΥΗΜ, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 13% δεν είχε καμία εκπαίδευση από την ΜΥΗΜ. Ο κύριος λόγος γι αυτό υποθέτουμε, πως έγκειται κυρίως στο γεγονός, ενημέρωσης και εξοικείωσης κάποιων χρηστών με το λογισμικό σε άλλα πανεπιστήμια ή η ενδεχόμενη δυνατότητα επεξεργασίας των δυνατοτήτων του προγράμματος λόγω ιδιαίτερης ικανότητας χρήσης λογισμικών προγραμμάτων (π.χ. καθηγητές τμημάτων πληροφορικής κ.ο.κ.).

Ο βαθμός ικανοποίησης των χρηστών από τις παρεχόμενες εναλλακτικές εκπαίδευσης που προσφέρει η ΜΥΗΜ στο Blackboard είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές. Από την παρακολούθηση ομαδικών σεμιναρίων ένα ποσοστό 40% έμεινε πολύ ικανοποιημένο, ενώ το 60% δήλωσε αρκετά ικανοποιημένο. Τα ποσοστά είναι πολύ υψηλότερα, όταν η εκμάθηση έλαβε χώρα μέσω προσωπικής επίδειξης στο γραφείο. Συγκεκριμένα το 83% δήλωσε πολύ ικανοποιημένο, ενώ το 17% δήλωσε αρκετά ικανοποιημένο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός, πως κανένας χρήστης δεν δήλωσε πως είναι μέτρια, ελάχιστα ή και καθόλου ικανοποιημένος από τις παραπάνω μορφές παρεχόμενης εκπαίδευσης. Τέλος σε ποσοστό 22% δήλωσαν οι χρήστες πολύ ικανοποιημένοι μέσω της εκπαίδευσης από το online tutorial, 65% αρκετά ικανοποιημένοι, ενώ το 13% δήλωσε μέτριο βαθμό ικανοποίησης. Και σ' αυτήν την περίπτωση τα ποσοστά ελάχιστης ή και καθόλου ικανοποίησης ήταν μηδενικά. Αξίζει επίσης να υπενθυμίσουμε, πως το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών ενημερώθηκε για το Blackboard μέσω επίδειξης στο γραφείο, ενώ κατά κανόνα η χρήση του on line tutorial λειτουργεί συμπληρωματικά στον παραπάνω τρόπο εκμάθησης.

Η επικοινωνία των χρηστών με τη ΜΥΗΜ για επίλυση προβλημάτων ή τυχών αποριών πραγματοποιείται κυρίως μέσω e-mail, τηλεφωνικής επικοινωνίας και προσωπικής συνάντησης. Τα ποσοστά ικανοποίησης των χρηστών και από τις τρεις μορφές επικοινωνίας ήταν ιδιαίτερα υψηλά. Χαρακτηριστικά, το 79% δήλωσε πολύ ικανοποιημένο μέσω της επικοινωνίας με e-mail, έναντι του 21% που δήλωσε αρκετά ικανοποιημένο. Το 85% έμεινε πολύ ικανοποιημένο από την τηλεφωνική επικοινωνία, έναντι του 9% που ήταν αρκετά ικανοποιημένο και του 6% που δήλωσε μέτριο βαθμό ικανοποίησης. Τέλος το 80% δήλωσε πολύ ικανοποιημένο από την προσωπική συνάντηση, ενώ το 13% δήλωσε αρκετά ικανοποιημένο και το 7% μέτρια ικανοποιημένο. Πρέπει να σημειώσουμε, πως και εδώ τα ποσοστά ελάχιστης ή και καθόλου ικανοποίησης ήταν μηδενικά, ενώ ο αριθμός των χρηστών που έμεινε πολύ ικανοποιημένος από την επικοινωνία με την ΜΥΗΜ ξεπερνάει το 80%.

Σχετικά με την αξιολόγηση του Blackboard ως εκπαιδευτικό εργαλείο παρατηρούμε πως οι απόψεις των χρηστών είναι και εδώ ιδιαίτερα ικανοποιητικές. Το 57% θεωρεί ότι συμβάλλει πολύ στην αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, το

37% δήλωσε ότι συμβάλει αρκετά, ενώ το 2% θεωρεί μέτρια τη συμβολή του και το 4% μικρή.

Ανάλογα είναι τα ποσοστά αξιολόγησης για τη γενική εικόνα του Blackboard ως περιβάλλον μάθησης. Το 53% θεωρεί ότι είναι πολύ καλό, το 41% αρκετά καλό, το 4% μέτριο, το 2% λίγο καλό, ενώ το ποσοστό που θεωρεί ότι δεν είναι καθόλου καλό είναι μηδενικό. Αξίζει επίσης να σημειώσουμε πως το σύνολο όλων των χρηστών σε ποσοστό 100% θα πρότεινε τη χρήση του Blackboard σε κάποιο συνάδελφό του.

Σχετικά με τον βαθμό ευκολίας στη χρήση του blackboard παρατηρούμε πως το 37% το αξιολογεί ως εύκολο, το 45% μάλλον εύκολο, το 9% μέτριο, το 9% μάλλον δύσκολο, ενώ δεν υπήρξε κάποιος χρήστης που να το θεωρεί δύσκολο. Επίσης το 33% των χρηστών θεωρεί πως το blackboard τους βοηθά πάρα πολύ στην ικανοποίηση των διδακτικών αναγκών των μαθητών τους, το 56% δηλώνει αρκετά, το 9% μέτρια και το 2% λίγο.

Οι απόψεις των χρηστών σε ότι αφορά την αποτελεσματικότητα της υβριδικής μορφής διδασκαλίας είναι επίσης ενθαρρυντικές. Το 44% θεωρεί αυτόν τον τύπο διδασκαλίας πολύ αποτελεσματικό, το 47% αρκετά αποτελεσματικό, το 9% απλά αποτελεσματικό, ενώ δεν βρέθηκαν καθηγητές όπου τον χαρακτήρισαν λίγο ή και καθόλου αποτελεσματικό.

Από το σύνολο των χρηστών που συμμετείχαν στην έρευνα παρατηρούμε, πως το 5% χρησιμοποιεί καθημερινά το blackboard, το 43% κάνει τακτική χρήση 3 με 5 φορές την εβδομάδα, το 33% 3 με πέντε φορές τον μήνα, ενώ το 19% το χρησιμοποιεί λιγότερο συχνά. Επίσης το 80% δεν έχει χρησιμοποιήσει άλλα λογισμικά υποστήριξης ηλεκτρονικών μαθημάτων, σε αντίθεση με το 20% που είχε ανάλογη εμπειρία και με άλλα παρόμοια λογισμικά, όπως το (emaster και το e-class). Από αυτούς που χρησιμοποίησαν άλλα λογισμικά βλέπουμε πως το 40% θεωρεί το blackboard πολύ καλύτερο, το 20% καλύτερο, το 20% το ίδιο καλό, το 20% χειρότερο, ενώ δεν βρέθηκε χρήστης που το θεωρεί πολύ χειρότερο. Επίσης η συντριπτική πλειοψηφία των χρηστών, σε ποσοστό 96%, έχουν σχεδόν πάντα πρόσβαση σε Η/Υ εντός ΑΠΘ, έναντι ενός 4% που δήλωσε συχνή πρόσβαση. Ανάλογα βλέπουμε πως το 77% έχει πάντα πρόσβαση σε Η/Υ εκτός ΑΠΘ, έναντι 16% που έχει συχνή και 7% που έχει μερικές φορές. Οι περισσότεροι από τους χρήστες θεωρούν πως έχουν πολύ καλή γνώση στον χειρισμό Η/Υ σε ποσοστό 39%, έναντι ενός ανάλογου ποσοστού 39% που δήλωσε καλή γνώση, ενός 20% που δήλωσε μέτρια και ενός 2% που δήλωσε κακή.

Τέλος αξίζει να σημειώσουμε και τις απόψεις των καθηγητών σχετικά με την ανταπόκριση των φοιτητών τους στα ηλεκτρονικά μαθήματα. Το 3% θεωρεί πως η συμμετοχή είναι άριστη, το 29% καλή, το 25% μάλλον καλή, το 28% μέτρια, το 10% μάλλον κακή και το 5% κακή.

Σχολιασμός αποτελεσμάτων – Τελικά συμπεράσματα

Όλα τα παραπάνω στατιστικά στοιχεία πιστεύουμε πως δίνουν μια σαφή και ξεκάθαρη εικόνα, τόσο σχετικά με τις παρεχόμενες υπηρεσίες του ΑΠΘ στα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας για την κάλυψη των αναγκών τους ως προς την υβριδική μορφή διδασκαλίας, όσο και για τη χρησιμότητα του συγκεκριμένου λογισμικού που χρησιμοποιήθηκε για την πραγματοποίηση του παραπάνω στόχου.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των μελών ΔΕΠ αναφορικά με τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε η ΜΥΗΜ με σκοπό την προώθηση και εξοικείωση με τον υβριδικό τύπο διδασκαλίας, καθώς επίσης και τους τρόπους επίλυσης ποικίλων

προβλημάτων και αποριών των χρηστών, κατέδειξαν την ορθότητα και αποτελεσματικότητα των επιλογών που έγιναν. Η πλειοψηφία των χρηστών έδειξε πολύ μεγάλο βαθμό ικανοποίησης, τόσο από τους παρεχόμενους τρόπους εκπαίδευσης, όσο και από την επικοινωνία της ΜΥΗΜ με τους χρήστες.

Ανάλογες είναι και οι συνολικές εντυπώσεις από την αξιολόγηση του blackboard, ως λογισμικό υποστήριξης της υβριδικής μορφής διδασκαλίας. Συνοψίζοντας, το blackboard αξιολογήθηκε ως πολύ καλό περιβάλλον μάθησης, φιλικό στη χρήση του, δίνοντας τη δυνατότητα ικανοποίησης των διδακτικών αναγκών, τόσο των καθηγητών, όσο και των μαθητών. Παράλληλα συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και αξιολογήθηκε ως ένα από τα καλύτερα λογισμικά μεταξύ των προτεινόμενων λύσεων με τις οποίες ήρθαν σε επαφή τα μέλη ΔΕΠ. Ιδιαίτερα ενθαρρυντικό είναι επίσης και το ποσοστό χρήσης από την πλευρά των καθηγητών, μιας και οι περισσότεροι χρησιμοποιούν το συγκεκριμένο λογισμικό σε τακτική βάση. Τέλος αξίζει να σημειώσουμε τη θετική στάση των καθηγητών σχετικά με την αποτελεσματικότητα της υβριδικής μορφής διδασκαλίας.

Μία από τις προκλήσεις που παρουσιάζονται για το μέλλον αποτελεί αναμφίβολα η καθολική συμμετοχή, τόσο των καθηγητών, όσο και των φοιτητών σε υβριδικές μορφές διδασκαλίας, καθώς επίσης και η εξοικείωση με τη χρήση νέων εκπαιδευτικών, ερευνητικών και ηλεκτρονικών εργαλείων, αποσκοπώντας στην αρτιότερη εκτέλεση του επιστημονικού και διδακτικού έργου των πανεπιστημίων.

Επιπλέον υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για τη λειτουργία αυτού του περιβάλλοντος ως γέφυρα και σε άλλες υπηρεσίες που παρέχονται από τη Βιβλιοθήκη ή θα δημιουργηθούν στο μέλλον, ενώ διευκολύνει την επικοινωνία των χρηστών, καταργεί τις δυσκολίες που έχει η προϋπόθεση της φυσικής παρουσίας, θέτει την εκπαιδευτική πράξη σε νέα δεδομένα, οδηγεί την ακαδημαϊκή διδασκαλία σε νέες προοπτικές κάνοντας πιο εύκολη τη μετάβαση στη διά βίου εκπαίδευση που τείνει να γίνει κοινωνική ανάγκη και μπορεί ακόμη να διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ βιβλιοθηκονόμων ή άλλων εργαζομένων στο Ίδρυμα.

Βιβλιογραφία

COLDWELL, J. et al. 2007. Online students: relationships between participation, demographics and academic performance. *The Electronic Journal of e-Learning*. **6** (1) pp. 19-30.

GARRISON, D.R., KANUKA, H. 2004. Blended learning: uncovering its transformative potential in higher education. *Internet and higher education*. **7** pp. 95-105.

GRABE, M., CHRISTOPHERSON, K. 2008. Optional student use of online lecture resources: resource preferences, performance and lecture attendance. *Journal of Computer Assisted Learning*. **24** pp. 1-10.

HAMBURG, I., et al. 2003. Blended learning and distributed learning environments. In: *5th International Conference on New Educational Environments : the know-how hub for blended learning, Lucerne, Switzerland – may 26-28, 2003*. Berne: net4net. pp. 197-202.

HUNT, D.M. 2005. Web-based Distance learning: substitute or alternative to the traditional Classroom: making the delivery method decision. *Online Journal of Distance Learning Administration*. **8**,
<http://www.westga.edu/~distance/ojdla/fall83/hunt83.htm> [viewed 10-5-2008]

LIOTSIOS, K. et al. 2005. Towards a hybrid learning model: Students attitudes concerning the integration of online learning activities in the traditional education process. In : *Proceedings of the 3rd International Conference on Open and Distance Learning, 11-13 November 2005*. Patra: Greece. pp. 471-480.

VRYONIDES, M. 2007. A sociological inquiry into time management in postgraduate studies by e-Learning in Greece. *The Electronic Journal of e-Learning*. **6** (1) pp. 67-76.

ΛΙΩΤΣΙΟΣ, Κ.Γ., 2007. Υβριδική οργάνωση της εκπαίδευσης με χρήση τεχνολογιών διαδικτύου. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.